

1998-1999: Sakoneko bakerantz

• PAULO AGIRREBALTZATEGI •

[IDAZLEA]

Edozein urtek utzi ohi dizkio hurrengoari beltzilunak -hurrengoak eroan beharreko zamak-, eta koloreargitsuak, esperantzari irekiak. 1998.ak ere bietakoak utzi dizkio 1999.ari: Munduan, European eta Euskal Herrian. Gure Herriak ezin ditugu gogoan hartu gabe utzi mundu zabalean eta inguruano gertaturikoak; ezta gertatuko direnak ere, horiek jasan beharko ditugulako, nahiz horietan geure eragina izan dezakegulako.

Mundukoak eta ingurukoak gogoratzu

Urruneko ekialdetik iritsi zitzaizkigun 1998.ean uholde "unibertsalaren" berriak. Txinako unibertsot handian gertatzen denak ia beti baitu gertakari unibertsalaren oihartzuna; baina oihartzun hutsean gelditu ote zitzaizkigun nago. Urruneko mendealdeko Ertamerikako herrialde txiki pobreetatik iritsi zitzaigun berrikiago haizete zurrunbilotsuek eraginidako hondamendien zaplasteko latza; oihartzunaz gain, erantzuna ere zabala izan zuen horrek Europako herrialdeotan, herrien arteko elkartzunaren ederra erakutsiz, baina baita horren mugak salatuz ere. Hirugarren Mundukoak Lehen Mundukoekin zorretan jarraitu beharko dutela eta (!?). Uholde eta "haizeolde" ikaragarrien gainetik, ordea, eguzkiak argitzen eta berotzen jarraitzen du Ekialdetik Mendealde-
ra.

Sahara Mendealdekoaren autode-terminazio-prozesuak labirinto amarik gabekoan irauten duela ikusi behar izan dugu 1998 honetan ere; aldi berean, ordea, Kanak-en independentziarako bidea tinko abiatu dela dirudi. Tartean Iraken bonbardaketak ondo erakutsi digu EEBBek munduko ugazaba inperiala eta polizia azkarra izan nahi dutela, nazioarteko erakunde guztien gainetik; nabarmen utzi, aldi berean, Europar Batasunak ez duela inolako batasunik nazioarteko politikan. Uste izatekoa da, bide horretatik, hasi berria den urte berriarekin indarrean sartuko den Euroak barne-merkataritza sendotzea eta kanpokoari buruz indartu eta defenditzea duela helburu nagusia, edo bakarra.

Kosovoko gerrak ipini digu begi aurrean 1998 honetan, Serbiak Herri horri ezarria zion zapalkuntza latza,

eta ondorioz pizturiko gatazka larriaren gordintzuna. Baina urte honek berak erakutsi digu negoziazioen bidez Ipar Irlandan irekitako bide berriaren argia, gatazka armatua gaintzeko eta bakea eraikitzeko; Euskal Herriarentzako zuzentasunezko konponbide politikoa bilatzeko eta sakoneko bakea lortzeko eredu bihurtu dena, gainera; ildo horretatik eratu zen Irlandako Foroa, Lizarra-Garaziko Agiria ekarri zuena.

1998: Lizarraren G(a)razia

Euskal Herrian oso zabaldua da lizarra. Eta bedeinkatua da zuhaitz horren gerizpea ardientzat mendiko borden inguruan; bedeinkatua horren hostajea etxeko ganaduentzat, udako lehortean belar berdea urrez denean; eta bedeinkazioz beteak baserriarentzat horren adaskak, sarrerategi atean etxekoan babesgarri eta gerizagarri ipiniak. Lizarrak badu grazia.

Monzon zenak Maltzagan ipini ohi zuen euskal abertzaleentzako topagunea; baina Maltzaga eta Ermua oso hurbil daude, ia aurrez aurre. Horixe nahiko zuketek agian Ermuako Forokoek, Irlandako Foroa Maltzagan bitzea, Eibarko hestugunean inkomunikazio-harresia eraiki eta bi plazak gerra-gotorleku bihurtzeko. Baina Irlandako Foroak *Tierra Estella* zabalera Lizarra aukeratu zuen plaza irekiztat, bakearen bide berria irekitzen hasteko. Handik egun gutxira Donibane Garazin berretsitako Lizarrako Agiria sendoturik eta bermaturik gertatu zen, tartean ETAK sueten mugagabea aldarrikatua zuelarik. Lizarrako Agiriak bazuen geriza, bazuen G(a)razia.

1999: Lizarra gara(ra)zi behar

"Udaberriari loratzen da lizarra, eta horren fruituak udazkenean heltzen dira, baina sarritan zuhaitzetan irauten dute negua iragan arte, hurrengo udaberriari barreiatuz" (Entziklopedia). Lizarra-Garazin 1998ko udazkenean heldu zen bakelizarren lehen fruitua hainbat era-

kunde politiko eta sozialen eskuetan. Fruitu hori, ordea, Euskal Herri eta Gizarte osora hedatu beharrean dago -zein udaberriaren zain?-. Dena dela, landare berria garatuz joateko urtea izango da hasi berri dugun urtea, 1999. urtea.

Horren garapen osoa, berriz, ez da lortuko eta Euskal Herriaren sakoneko bakea ez da helduko, indar armatuek gatazka armatua uztearekin, edota presoak Euskal Herriatzearekin; ezta horiek amnistiarekin bidez kaleratze hutsarekin ere. Eremu juridiko-politikora (autodeterminazioa), eremu laboral eta sindikalera (lan-harremanean barrutia), kulturaren eremura (Euskal Unibertsitatea, komunikabideak, etab.), hizkuntzaren eremura (Euskararen Unibertsitatea), kirolen eremura (Euskal selekzioak); horietara eta bestetara hedatu eta zabaltzean helduko da benetan sakoneko bakea.

Adar ugari ditu Euskal Bakearen Lizarrak. Guztietara beharko da zabaldu eta indar sozial guztien artean garatu Lizarra-Garaziko Agiria. Loraldiz loraldi, hostoaldiz hostoaldi eta fruitualdiz fruitualdi gara(ra)zi beharko da Bakearen Arbola. Horretarako udaberriak, udak, udazkenak eta neguak beharko dira agian. Baina hor dago 1998. urteak Herri honi utzi dion itxaropen berebizikoa.

Adar instituzionalean (Eusko Jaur-laritza berria), adar politikoan (dato-
rren urtarilaren 9ko manifestaldia Bilbon), adar sindikalean (ELA, LAB eta beste zenbait sindikaturen arteko ekintza bateratuak) hasia da ondorioak ematen Lizarran adosturiko aldarrikapena.

Eta beste gertakari pozgarri eta adierazgarri bat zinez, Euskaren aldeko Mugimendu Soziala aitzindari eta eragile gertatzen ari da, Lizarra-Garaziko Agiriaren bidez irekitako dinamika politikoz-sozial berriari; Euskararen Unibertsitatea izeneko mugimenduak aurrea hartu zion hari; eta haren ondorioz eratu den Euskararen Gizarte Erakundearen Kontseilua; hark bateraturiko sinaduren multzo irekia gaintzen ari da dagoeneko. Bai Euskarari kanpainara eta XXI. Mendeko Akordiora dagoeneko erakarri dituen indar politiko, sindikal, sozial eta kulturekin.

1999. urtera eta XXI. mendera begira, Euskararen berreskurapena eta normalizazioa osoa izan daitezke Euskal Herriaren sakoneko baketzearen adierazle eta eragile.

hirusta

KIRMEN URIBE

Amaitzear zegoen gerra

Haurtzaroaz mintzo zait gaurkoan Gianni, bigarren mundu gerrako garaian bizi izandakoak. Florentziako unibertsitatean erakusten ditu eskolak, historia garaikideaz, eta ia egunero egokitzen zait jantokian. Partisanoei buruz galdetu diot nik, ez du baina nire itauneari arreta handirik jarri. Jaioterriko pasarte bat etorri zait gogora —diost Gianniak berak karrera aldatu—. Gerra garaia hartako umeontzat mamurik izugarrienak mongoliar soldaduek ziren —gerora irakurri izan dut hasieran sobietar armadakoak baziren ere, alemaniarrek preso hartu eta fronteko abangoardian joatera behar-
tzen zituztela, populazio zibilaren gainetik beldurra eta ikara sortzeko: itxaropenik ezean krudelak ziren oso—. Gizon motzak ziren benetan eta, gogoan dut oraindik, moldagaitzak bizikletaz ibiltzeko. Gerra bukatzear zegoela abandonatu egin zituzten alemaniarrek, atzeragietan. Dena dela, herrian zeuden mongoliarrek kamioi baten jabe egin ziren, hala edo bestela. Eta biharamoneko martxari adorez ekin baino lehen apriliko gau epela profitatzea erabaki zuten: izan ere ez zen erraz kontinentean barrena sorterrira itzultzea, ezinezkoa ez esatearren, galtzaileekiko jopu eta irabazleekiko traidore baitziren. Han nonbait ebatsiriko likore botiletatik dzanga egiten eta kantu ulertezinak kantatzen entzun genituen gau osoan zehar. Goizalban, kamioia abantean jarri, atzekaldera igo eta horren ostean Po ibaira amilarazi zuten.

“ Euskal Herrian oso zabaldua da lizarra. Eta bedeinkatua da zuhaitz horren gerizpea ardientzat mendiko borden inguruan. Lizarrak badu grazia ”